

DANUTA WARDYKA (z domu PAŃKO)
zam. TURZE POLI 128
ur. 30.08.1931r. w TURZYM POLI

NOTATKA

Sporządzona w dniu 13.09.2018 r.
dotycząca zamordowania rodziny
żydowskiej o nazwisku KOGUT.

Rodzinę Kogutów: mężczyznę, kobietę
o ciemnych włosach i dziewczynkę 7-8 lat,
używającą się w Turzym Polu na Patrii,
imion ich nie pamiętam, bardzo dobrze
znałam.

Mój dom rodzinny znajdował się w pobliżu
Patrii i rodzina ta bardzo często przychodziła
do nas na nocleg. Przychodzili późnym
wieczorem, a wychodzili wczesnym rankiem.
Pochodzę z wieloletniej rodziny, nasz domek
był bardzo mały, więc rodzina żydowska
nocowała w stodole.

Ze względu na niedostatek moich rodzice Paulina
i Jan, dzielili się żywnością, a moja
mama dawała im pierzynę, aby chcieli się
podczas snu, bo przychodzili bardzo

smutni i zmartwieni.

Było mi smutno i żal tej dziewczynki, więc bratam ją, do domu i razem spaliśmy na podłodze.

Doty nie pamiętam, ale gdy dowiedziałem się o wydaniu rodziny Kogutów przez miernikę Głumisk i ich zamordowaniu było mi żal, bo przywierałam jej do tej dziewczynki.

Po wojnie bardzo często z rodzicami i pięciorgiem rodzeństwa odwiedzaliśmy ich mogiłę, która znajduje się przy granicy naszego pola.

Kłodyka Dąbka

Helena Fajla (z domu SZLAMA)

TURZE Pole 186

36-200 BRZÓZÓW

nr. 202.1928 r. w TURZYM POLU

NOTATKA

opracowana w dniu 14.09.2018 r.

dotycząca zamordowania rodziny żydowskiej
o nazwisku KOGUT.

Możniostwo Hogenów z Brzozowa zostało amunicją Niemców
podczas masowej egzekucji brzozańskich Żydów, dokonywanej
przez niemieckiego kupca w latach 1942 r.

Jeżeli jednego nieprzemyślnego dnia byłam świadkiem wywózki
do Dymanowa i później dalej na nieznaną mi miejscę
każdej rodziny naszych dalszych sąsiadów Strengerów.
Właśnie tam, ortakując ich drogę, jak się okazało, moja mama
dostała imi płacki na kuchennej blasze pieczone. Tej
mocy z żalem nie mogłam zamazać.

O tym, że Hogenowie schowali się w lesie na Górze
w Turzym Polu świadczą, podobnie, jak moje
koleżanki z sąsiedztwa chyba w sierpniu 1942 roku.

Później dowiedziałam się też, że w lesie w wykopie
po zdobytym piasku, rodzina Hogenów zbudowała
mieszkanie, w którym zamieszkała wraz z żoną i dzieckiem.
Żyli w okropnych warunkach, pomocy nie odnajdali
im mieszkańcy lasu, zwracając się z domem w pobliżu
Góry. Wiadomym mi wówczas było, że

niezająca od nas niedaleko Paulina Pańko
po wieczornym ułożu porostawiała pojemnik z mlekiem
obok stodoły dla rodziny Hęgutów.

Nie pamiętam, kiedy rodzinę Hęgutów rozstrzelano,
ale wiem, że zostali zamordowani i porostawieni
w wykopie, w którym nie ukrywali.

Kiedy po wojnie wróciłam zamek za najstarszego
syna Pauliny i Józefa Pańko - Stanisława, to
od niego dowiedziałam się, że Pańkowie sami
niewiele posiadając i ryzykując nowet swoim
życiem, udostępnili rodzinie Hęgutów nocleg
w stodole, dali obuwie, a ich dziecko często
spao w domu z najmłodszą z siostrą ich
dzieci - córką Danutą.

Helena Pańko

ROMAN CYGANIK

zam. TURZE POLE 228

ur. 10.1.1932 r. w TURZYM POLU

NOTATKA

sporządzona w dniu 13.09.2018 r.
dotycząca zamordowania rodziny
żydowskiej o nazwisku Kogut

Po morderczym mordzie w lesie koło „Covitaru”
latem 1942 r. przyjechał do moich rodziców
Żyd o nazwisku Kogut z prośbą o przywitanie
iła - niego i rodziny. Mój ojciec przed wojną
i w czasie okupacji był leśniczym. Pracownicy
leśni wycinali drzewo, które było składowane
w pobliżu naszego domu. Było ono odbierane
i wywożone do Macji w Dymarowie przez
 Niemców, którzy bardzo często przebywali
u nas w domu. Pomimo tak dużego zagroże-
-nia, moi rodzice chętnie pomagali ukrywają-
-cej się rodzinie żydowskiej.

Dokładnej daty nie znam, ale prawdopodobnie
rodzina Kogutów została wydana przez
miejscową Niemców i na Galię rozstrzelana
wczesną zimą 1942 r. (nie było śniegu).

Cyganik Roman

ANNA PANKO (z domu CYGANIK)

zam. TURZE POLE

ur. 23.03.1926 r. w TURZYM POLU

NOTATKA

sporządzona w dniu 13.09.2018 r.
dotycząca zamordowania rodziny
żydowskiej o nazwisku KOGUT

Bardzo dobrze pamiętam Żyda o nazwisku Kogut, który zaczął przychodzić do nas latem 1942 r. Był bardzo zainteresowany, zawołał, także ze Izami w oczach. Wiedzieli, że między nimi jest kłótnia i często u nas przebywali Niemcy, pomimo wszystko przychodził i prosił o pomoc. Mama Eleonora piekła placki prosiaki i ryż, którym dzieliła się z potrzebującymi i ratowała ich jak tylko mogła. Dawała mu mleko dla rodziny, odzież i kasa do okrycia podczas mu, mówiąc o mojej życie i marze, ponieważ w każdej chwili mogli wypaść Niemcy ze względu na wykonywaną rodzaj pracy mojego taty. Przychodził do nas do późnej jesieni. Prawdopodobnie w grudniu 1942 r. dowiedzieliśmy się, że

rodzina Kogutów została wydana
przez mieszkańca Kuminisk i zamordo-
wana przez okupantów.

Późniejszy mój mąż Aleksander Pauko
nr. 28.01.1926r. wraz ze swoim kuzynem
Eugeniuszem Pauko opowiedzieli mi, że
po egzekucji byli na miejscu zbrodni
i widzieli w mogile nagie zwłoki, które
miały many postarzane w tył głowy.
Widząc, że przychodzą młode dzieci
nad mogiłę patrzeć na ten okrutny
widok, zasypali zwłoki ziemią.
Gdy mój mąż żył, kulturował pamięć
tych nieszczęśliwych ludzi, niejednokrotnie
zabierał mnie wraz z małymi dziećmi
nad mogiłę i opowiadał nam o takich
okrutnych czasach.

Pom'ko Anna

Rostaw Pawłkowski
ur. 8 VI 1946r. w Turym Golu,
zam Turym Gole 161A.

Informacja w sprawie okupacyjnej losów żydowskiej rodziny Rogutów w Turym Gole

O tym, że w Turym Gole w lesnym wykopie po
wydobyciu piasku, poniżej gory „Gafci”, schowała się żydowska
rodzina Rogutów z brzołosa - zapewne w sierpniu 1941r.
kiedy to niemiecki okupant dokonał masowej eksterminacji
żydowskiej ludności z miasteczka - wiadom jest ze
wczesnym dzieciństwem. A kiedy byłem uczniem starszym
z naszych klas szkoły podstawowej, dowiedziałem się od
babci Anieli Śnieżek i mojej mamy Matyldy Pawłowskiej
(z d. Śnieżek) w jak trudnych warunkach żyła żydowska rodzina
Rogutów i jak została zamordowana.

Opowiadała mi babcia, że Rogut dość często po całym
wieczorem przychodził pod jej dom i zawsze otrzymywał nieco
żywności; najpierw był to chleb i mleko, ale i kawałek mięsa
czy twarogu.

Z czasem, gdy byłem już starszym uczniem w szkole,
paniłam opowiedzieć babci, jak wyglądał Rogut
przyniesł prośbę o przywrócenie. Ale tym razem przyniesł

rano, wiec od babci ułtywał: „nie przychodź rano, bo ci
babe nie zdarsa”. Zaprosił go jednak do domu i posilował
bardzo goścym barciem i żurawem i ziemniakami. Roguś
miał być bardzo wygodniady, bo zlecewają usagi
babci: „zauchaj miach wyłtygnie” i barci ten styłko
zjadł, ka porażeniu babci i mojej mamy. Wa oddkodo
otrymał mleko i chleb cła oachujcej go rony i matym
dnieckiem.

Brat jui w ktorjs se starych klas szkoły podstawowej
kilkakrotnie mówił mi: mama w jachich okolicznościach
rodzina Roguśowa została roztrelowana. Później
mi informację zapewne od sąsiadów pozyskane, że
niemieckich iandarmów na miejsce kazni zaprowadził
granatowy policjant z Kamnisk, zamierzający por
tzw. „Oleniku”. Kilkakrotnie wymienił swoim głośm
jego nazwisko, którego jui nie pamiętałem.

A miejsce tragicznej śmierci rodziny Roguśów
wskazał mi szkolny kolega Ryszard Rajchel, którego kam
wczemiej zaprowadził ojciec. Ustwierdziłem wtedy do IV
lub V klasy. I wieczorem rozmyślałem, jakże to możliwe,
że miejsce to nie zostało do tego upamiętnione.

Reiław Gausikowski

Tuż 90le, 15 IX 2018r.

Stanisław Śmiech
36-200 BRZOSZCZ
ul. Bielańskiego 9/13
ur. 11.07.1949 w Turym Polu

Oświadczenie.

Oświadczam, że rodzice przekazali mi iż w okresie okupacji w ziemiance na uprost naszej rodzinnej działki (pola) ukrywała się rodzina żydowska z dzieckiem. Wiadomo mi z przekazu, że ta rodzina została zamordowana przez Niemców, którzy w tym miejscu kazni przyprowadził granatowy policjant. Ziemianka ta znajdowała się na pograniczu lasu i pól uprawnych. Wiadomo mi z opowiadań, że ochotniczy mieszkańcy wspomagali żywnością wspomnianą rodzinę żydowską.

Stanisław Śmiech

Turme Pole, 12.08.2018r.

-1-

Mord dokonany przez niemieckiego chłopaka na
żydowski rodzinie Rogulows z Brorowa
ukrywającej się w lesie w Turyńskim Polu po ciele
II wojny światowej

Ucieczka z Brorowa

10 sierpnia 1942r. hitlerowcy wystrzelali z Enrowelskiej Leśniczówki 1400 dywizyjni policjanci żydowski podchorąży z Brorowa i okolicy. Wcześniej zostali oni zgromadzeni na miejscnym stadionie, skąd wywołano ich na miejsce kaźni ciżmami. Zapewne wówczas zostali w Enrowelskiej Leśniczówce dwaj spośród trzech braci Rogulowskich, którzy nie odnieśli żadnych obrażeń w trakcie zginania w ten czas Holocaustu. Ale jeden z braci Rogulowskich, którego imienia oraz imienia jego żony nie udało mi się ustalić, zdecydował się na ucieczkę z Brorowa (zob. relacja Rymanowska).

Wolno sądzić, że wybiegł on w Turyńskie Pole po drugiej stronie lasu z pomocą przyjaciół. Tu osiedlił się w szatanie zbudowanym w lesie po wydobyciu piasku, nie był przypadkowy. Niedaleko bowiem od tego lasu, jak we wsi Gólczyce mieszkała rodzina Rogulowskich, a i zapewne wadernym im było, że mieszkające w Turyńskim Polu rodziny żydowskie, traktowane były przez niemieckich wsi jako doświadczeni sąsiedzi.

Uciekając przed środkowym niemieckim chłopakiem do Turyńskiego Pola, rodzina Rogulowskich za cały swój dotychczasowy majątek wzięli, zapewne z rodziną.

Pobył w Turym Tolu

Zapewne już w piątym Aniale pobył w Turym Tolu
rodzina Rogutów. Starymader od mieszkańców wsi z domów
wypetowanych medalcho od lasu wnoszących pomoc; zotancu
odlaci i porzucenie oraz kocz i kapy, dwoimie ich przed
coraz bardziej zimnym nocami. Rogut obchodził
obediante demotwa prędko o zysnoic. J. Starymader ja
od rodu polskich, które same najawiają żyty w blednie.
Zydowski oddział zysnoicą wspierał m. in. Cyganikowie,
Rymawowicowie i Smerhowie, a zotancu Pankowie.
Paulina i Jan Taurko mieli sześciu dzieci, które trzeba
było wyżyć zborom i ziemniakami z małej działki odnej
oraz mlekiem od jednej krowy. To mleko, starym dzieciom
ujmując, wystarcza Pauline Taurko po wiecznym udziale
w pojezwieniu przed stodołą; zabrał je Rogut by nakarmić
zotancu ich maleńkie dzieci. A kiedy już nadentem
zinnę jeniec, to - przykajac swoim zyciem - Tankowie porobili
rodzime Roguta nocować w stodole, a ich dziecięce cudo
noca zabrać do chaty z jedną rybą i kuchnią.

Przebieganie rodziny Rogutów

Niesporoż użale, kiedy rodzina Rogutów została zamordowana;
być może już zinną na przełomie lat 1942/43 lub rok później.
Do wojny dość powiechnie radono, że mieniechidi zankarnie
na miejsce karim doprowadził granatowy pobijak z Hamurk,
mianem też, że wydał ich młodozcom, mianem też

Humnie mający swój dom na tze, Oleisheim. Być może
była to jedna, ta sama, osoba. Istotnie według Regutów
rozważano staraniem w tym głoszą. Lecz, jak wspomniano
wówczas młodzieńcy iaracllowe tej skroci, tecz do ziemi
opodał wykopał z staraniem. I do tego wykopał złożył
po jakimś czasie wnieśli, a ich nagie ciała obryły gąsienicami
jednym.

Uwagi ponowne

Do kilkadziesiąt latów temu Spółny Komitet postanowił
upamiętnić to miejsce schronienia, tragicznej śmierci
wydobytych według Regutów z Brorowa. Podjęte przez
tenże Komitet za cel mając nie tylko upamiętnienie
miejsca kaźni ale i poparcie to upamiętnienie uwalenie
pamięci w społeczności wsi o tym kamienicznym miednie,
złamaną pamięci wśród miednego pochłonięcia, które obywateli
cas niemieckiej chłapacji zajął, tylko z podziemia historii
i cała masy lianych wspomnień najstarszych mieszkańców wsi.
Dla młodzieży i młodzieży, która podejmuje się sprawowania
opieki nad tym miejscem upamiętnienia pamięci ostar
miedniej skroci, licząc to nie podziemia, ale „igwa
lelicja historii, zawierająca pewne nieprzemijające
wartości pomocy bliźniemu w ocaleniu jego życia.

Za Spółny Komitet:

przew. Wojciech Roman
z-ca Zbigniew Cygan
em. Krystyna Wojciech